

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025 (K 16/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty liikenne- ja viestintävaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Mahdollinen lausunto voidaan antaa viimeistään 3.10.2025.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 14/2025 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 24/2025 vp
- talousvaliokunta TaVL 32/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala
- ympäristöneuvos Outi Honkatukia, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Hanne Siikavirta, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Jaana Kaipainen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Reetta Sorsa, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Birgitta Vainio-Mattila, maa- ja metsätalousministeriö
- liikenneneuvos Saara Jääskeläinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- liikenneneuvos Tuuli Ojala, liikenne- ja viestintäministeriö
- teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- tutkimuspäällikkö, erikoistutkija Juha Mikola, Luonnonvarakeskus
- yksikön päällikkö Annalea Lohila, Ilmatieteen laitos
- puheenjohtaja Jyri Seppälä, Suomen ilmastopaneeli
- yksikönjohtaja Ari Nissinen, Suomen ympäristökeskus
- asiantuntija Arttu Karila, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- energia-asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- Kestävyys-ohjelman johtaja Outi Haanperä, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

- ympäristöpäällikkö Antti Heikkinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Luontopaneeli
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Rakennusteollisuus RT ry
- Sahateollisuus ry
- Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- Teknologiateollisuus ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle 27. kesäkuuta 2025 ilmastovuosikertomuksen. Ilmastolain (423/2022) mukaisesti kertomuksessa esitetään tiedot päästö- ja nielukehityksestä sekä ilmastopolitiikan suunnitelmien toimeenpanon edistymisestä. Lisäksi siinä esitetään arvio ilmastotoimien riittävyydestä seuraavan 15 vuoden ajalle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tarpeesta lisätoimille. Ilmastovuosikertomuksessa raportoitavat tiedot toteutuneista päästöistä ja nieluista perustuvat Tilastokeskuksen julkaisemiin tietoihin. Vuoden 2025 ilmastovuosikertomuksessa raportoidaan vuoden 2023 lopulliset päästötiedot ja vuoden 2024 pikaennakkotiedot. Vuosikertomukseen ei sisällytetä konkreettisia ehdotuksia lisätoimista, vaan ilmastolain 16 §:n mukaisesti valtioneuvosto päättää ilmastopolitiikan suunnitelmien seurannan yhteydessä tarvittavista lisätoimista. Ilmastovuosikertomukseen 2025 on otettu vaihtuvina teemoina ilmastotoimet ja terveys sekä toimimattomuuden kustannukset. Valiokunta pitää vaihtuvia teemoja onnistuneina valintoina.

Valiokunta toteaa saamaansa lausuntopalauteeseen viitaten, että vuoden 2025 ilmastovuosikertomus on onnistunut keskeisten politiikkatoimien esittämisessä. Kertomukseen sisältyy myös kuvaus ilmastotoimien toimeenpanon tilanteesta. Kaikkiaan valiokunta pitää vuoden 2025 ilmastovuosikertomusta kattavana ja ansiokkaana kokonaistilanteen kuvauksena. Lisäksi lausuntopalauteessa on toivottu selkeämpää arviota siitä, mitkä politiikkatoimet kullakin sektorilla ovat onnistuneet, mikä niiden vaikuttavuus on ollut ja miksi joitain politiikkatoimia ei ole pantu toimeen suunnitellusti. Lausunnoissa on nostettu kehittämiskohteeksi erityisesti se, miten ilmastopolitiikan toimenpiteiden kustannustehokkuutta arvioidaan. Hiilikädenjäljen sisällyttämistä ilmastovuosikertomukseen on puolestaan pidetty edistysaskeleena. Onkin toivottu, että ilmastovuosikertomukseen sisällytetään arvio hiilikädenjäljen vuosittaisesta tasosta. Kaiken kaikkiaan ilmastovuosikertomukseen on toivottu kattavampaa taloudellisten vaikutusten arviointia.

Talousvaliokunta kiinnittää lausunnossaan (TaVL 32/2025 vp — K 16/2025 vp) huomiota siihen, ettei ilmastovuosikertomus sisällä sellaista kattavaa vaikutusarviointia ja kustannustehokkuuden tarkastelua, jonka avulla voisi muodostaa kokonaiskuvan politiikkatoimien kustannus- ja kilpailukykyvaikutuksista. Sama sektorikohtaisen rakenteen ja tarkastelun ongelma liittyy EU:n ilmastopolitiikan kokonaisuuteen. Talousvaliokunta pitää kuitenkin myönteisenä, että kertomuksessa on tarkasteltu toimien kustannusvaikuttavuutta erityisesti liikenteen kohdalla. Myös liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää myönteistä huomiota siihen, että liikenteen

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

päästökehitystä koskevaan arviointiin on sisällytetty entistä enemmän määrällistä ja numeerista tietoa muun muassa kustannusvaikutuksista sekä politiikkatoimien vaikutuksista (LiVL 14/2025 vp — K 16/2025 vp).

Ilmastotoimet ja terveys -teema

Valiokunta nostaa esiin yhdyskuntasuunnittelun ja rakennetun ympäristön merkityksen ilmasto-
vuosikertomuksen keskeisille teemoille. Rakennusten erillislämmityksen ohella rakennettu ympäristö on mukana ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyvien toimien tarkastelussa. Lisäksi yhdyskuntasuunnittelun ja rakennetun ympäristön näkökulmia käsitellään vaihtuvassa teemassa Ilmastotoimet ja terveys. Ilmastovuosikertomuksen mukaan hellejaksot vaikuttavat haitallisesti erityisesti kaupunkien asukkaisiin. Varsinkin kesäöiden lämpötilat ovat tiiviisti rakennetulla alueella korkeampia kuin ympäröivällä maaseudulla. Kaupunkien rakennukset ja asfaltti- ja kivi-
pinnat varaavat lämpöä enemmän kuin rakentamattomat alueet ja vapauttavat sitä öisin. Tämän vuoksi kaupunkien lämpötila jäähtyy hitaammin kuin maaseudulla. Sään ääri-ilmiöt lisäävät onnettomuus- ja tautiriskejä. Kaiken kaikkiaan ilmastomuutos vaikuttaa monin tavoin ihmisten arkeen.

Ilmastovuosikertomuksen mukaan edellä kuvattua lämpösaarekeilmiötä voidaan pitkällä aikavälillä lieventää yhdyskuntasuunnittelun keinoin, kuten rakenteiden sijoittelulla ja materiaalivalinnoilla. Ilmiötä voidaan lieventää lisäämällä viherrakentamista. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa tuodaan esiin, että rakennetussa ympäristössä luonto on keskeinen keino hillitä monia ilmastomuutoksen mukanaan tuomia, ihmisten arkeen vaikuttavia riskitekijöitä sekä edistää luonnon monimuotoisuutta ja sitoa hiiltä. Kaupunkiluonto myös vaimentaa melua, puhdistaa ilmaa ja tukee sekä fyysisistä että psyykkistä terveyttä.

Valiokunta yhtyy ilmastovuosikertomuksen toteamukseen, jonka mukaan viheralueiden suunnittelussa voidaan yhdistää ilmastomuutokseen sopeutuminen sekä terveyden ja ennallistamissuunnitelman edistäminen. Sen avulla voidaan saavuttaa samanaikaisesti monia erilaisia hyötyjä, kunhan otetaan huomioon maanomistajien oikeudet ja muu maankäyttö. Lisäksi ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että aktiiviset kulkutavat, kuten pyöräily ja kävely, sekä joukkoliikenteen käyttö ja ravitsemussuositusten mukaiset kasvipainotteiset ruokavaliot edistävät ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä ilmastomuutoksen hillintää. Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnon perusteella näitä tavoitteita tulee edistää tasapainoisesti siten, että ympäristötavoitteiden rinnalla liikennejärjestelmää voidaan kehittää myös sosiaalisten ja alueellisten tarpeiden mukaisesti. Erityisesti suurilla kaupunkiseuduilla on keskeinen merkitys ja potentiaali päästövähennysten kannalta (LiVL 14/2025 vp).

Toimimattomuuden kustannukset -teema

Ilmastovuosikertomuksen keskeinen viesti on se, että toimimattomuuden kustannukset ovat suuremmat kuin nyt tehtävien ilmastotoimien hinta. Tarkkoja kustannuksia ei voida esittää, mutta Euroopan ympäristökeskuksen mukaan ilmastomuutos aiheuttaa maailmantalouteen keskimäärin 19 prosentin tulonmenetyksen seuraavan 26 vuoden aikana suhteessa tilanteeseen, jossa ilmastomuutosta ei olisi. Näin suuren mittaluokan tulonmenetys ylittää ilmastomuutoksen hillinnästä aiheutuvat kustannukset. Lisäksi kansallisesti osana valtiontalouden ennusteita on todet-

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

tu, että Suomen talouskasvu hidastuu, jos ilmastonmuutoksen hillintä epäonnistuu eikä Pariisin sopimusta saavuteta. Kasvun hidastuminen laskee julkisyhteisöjen tulojen tulevaa rahamääräistä tasoa. Se myös lisää menoja suhteessa bruttokansantuotteeseen ja johtaa edelleen velkasuhteen kasvuun. Ilmastovuosikertomuksessa on tarkasteltu myös kustannuksia, joiden arvioidaan aiheutuvan toimimattomuudesta ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden ohella kärsijöinä nähdään muun muassa infrastruktuuri, ruoantuotanto ja työn tuottavuus.

Ilmastovuosikertomuksessa tuodaan esiin myös menetettyjen hyötyjen näkökulma. Investoinnit puhtaaseen siirtymään tarjoavat merkittäviä taloudellisia hyötyjä. Siten ne edistävät Suomen talouskasvua ja kilpailukykyä sekä parantavat energiajärjestelmän omavaraisuutta. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa toimimattomuuden kustannusten esittämistä on pidetty tervetulleena lisänä. Valiokunta pyysi selvitystä toimimattomuuden kustannuksista vuoden 2024 ilmastovuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä (YmVM 2/2025 vp — K 16/2024 vp). Ilmastovuosikertomukseen sisällytetty toimimattomuuden kustannusten tarkastelu vastaa pitkälti selvityksen tuloksia. Valiokunta kiittää siitä, että tarkastelu on otettu vuoden 2025 vuosikertomuksen vaihtuvaksi teemaksi.

Päästökauppasektori

Valiokunta kiinnittää huomiota positiiviseen kehitykseen päästöjen vähentämisessä. Tämä johtuu suurelta osin päästökaupan toiminnasta ja puhtaan energian siirtymän etenemisestä. Suomen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria olivat 38,8 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024. Päästöt vähenivät 2,3 Mt CO₂-ekv. vuodesta 2023. Vuoden 2005 jälkeen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria ovat vähentyneet yhteensä 31,1 Mt CO₂-ekv. eli 44 prosenttia, keskimäärin noin 3 prosenttiyksikköä vuodessa. Kun tarkastellaan kaikkia sektoreita ja erityisesti maankäyttösektorin päästöjen kehitystä, tilannekuva on jonkin verran huonompi. Nettopäästöt eli yhteenlasketut päästöt ja nielut, mukaan lukien maankäyttösektori, olivat 52,3 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024. Ne laskivat 0,8 Mt CO₂-ekv. vuodesta 2023. Nettopäästöt ovat olleet keskimäärin 50,7 Mt CO₂-ekv. vuosina 2005—2024.

Erityisen positiivista päästöjen kehitys on ollut päästökauppasektorilla. EU:n yleisen päästökaupan (ETS 1) piiriin kuuluivat vuonna 2024 suuret teollisuus- ja energiantuotantalaitokset, Euroopan sisäinen lentoliikenne sekä Euroopan sisäinen meriliikenne ja 50 prosenttia EU:n ja kolmansien maiden välisestä meriliikenteestä. Päästökauppaan kuuluvien laitosten päästöt olivat 13,3 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024. Päästöt vähenivät edellisvuodesta 2,1 Mt CO₂-ekv. eli 14 prosenttia. Tähän vaikutti kivihiilen kulutuksen lasku 47 prosentilla ja turpeen kulutuksen lasku 33 prosentilla edellisestä vuodesta. Vuoden 2005 jälkeen päästökauppasektorin päästöt ovat vähentyneet yhteensä 22 Mt CO₂-ekv. eli 62 prosenttia. Valiokunta korostaa, että ilmastopolitiikassa keskeistä on fossiilisista energialähteistä luopuminen. Siirtymä puhtaiden energialähteiden käyttöön edistää päästövähennystavoitteiden saavuttamisen ohella energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta, jotka ovat nykyisessä epävakassa geopoliittisessa tilanteessa entistä tärkeämpiä (YmVL 17/2025 vp — U 37/2025 vp).

Päästökauppasektorin päästökehitys tulee todennäköisesti etenemään nopeudella, joka mahdollistaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Tämä edellyttää merkittäviä investointeja niin yksittäisiin teollisiin laitoksiin kuin energiajärjestelmään laajemminkin erityisesti päästöttömän

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

sähkön tuotannon ja hyödyntämisen kasvattamiseksi ja energian siirtoyhteyksien vahvistamiseksi. Valiokunnan saaman tiedon mukaan Suomessa on vireillä yli 300 miljardin euron arvosta puhtaan siirtymän investointeja. Investoinneissa on kyse Suomen talouden ja hyvinvoinnin sekä ilmastotavoitteiden toteutumisen kannalta merkittävästä potentiaalista. Tämän potentiaalin toteutumista tulee edesauttaa johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti.

Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa on tuotu esiin, että politiikkatoimiskenaarioissa ilmastotavoitteiden saavuttaminen rakennetaan pitkälti teknologisten nielujen varaan. Samalla todetaan, että niiden toteutumiseen liittyy suuria epävarmuuksia. Valiokunta yhtyy lausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan yhteiskunnan tulee tukea teknologisten nielujen kehittämistä, samalla kun päästöjä vähennetään riittävästi ja luonnollisia nieluja vahvistetaan. Kysymys on taloudellisesti merkittävistä hankkeista, joiden toteutuksen aikajänne on useita vuosia. Valiokunta pitääkin tärkeänä hallituksen päätöstä jatkaa puhtaan siirtymän verohyvitystä. Vaikka teknologisiin hiilinieluihin liittyy epävarmuuksia, kannusteita ja investointiympäristön sujuvoittamista on perusteltua jatkaa.

Teollisuuden hiilidioksidipäästöjen sidonnasta ja varastoinnista käytetty ilmaisu "piippujen tulppaaminen" ei täysin kuvaa puhtaan siirtymän investointien laajuutta niiden taloudellisen merkityksen eikä keston näkökulmasta. Kysymys voi olla kokonaisten teollisuuslaitosten rakentamisesta eikä pelkästään olemassa olevan infrastruktuurin energia- ja kiertotalousratkaisuksista tai päästöjen hallinnasta. Puhtaan siirtymän investointien toteutuminen edellyttää talouspolitiikan ja ilmastotoimien ennakoitavuutta, johdonmukaisuutta, kustannustehokkuutta ja teknologianeutraalisuutta. Edellä sanotut periaatteet palvelevat samoja tavoitteita. Ne edistävät sekä Suomen kilpailukykyä että ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Edellä kuvattuja periaatteita vasten valiokunta pitää erittäin ongelmallisena EU:ssa päästökauppadirektiivin uudistuksen yhteydessä tehtyä päätöstä poistaa päästökaupasta laitokset, jotka käyttävät yli 95-prosenttisesti biomassaa energialähteinään. Ratkaisun takia suomalaisia sellutehtaita jää vuoden 2026 alusta päästökaupan ulkopuolelle. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa tuodaan esiin, että biogeeniseen hiilidioksidin talteenottoon kaavaillaan kannustinjärjestelmää päästökauppasektorille. Kaikkiaan tämä merkitsee sitä, että Suomen potentiaalisesti parhaiten hiilidioksidin talteenottoon soveltuvat tehtaat ovat jäämässä päästökauppakannustimien ulkopuolelle. Valiokunta katsoo edelleen, että yli 95-prosenttisesti kestävä biomassaa polttoaineena käyttävät laitokset tulisi sisällyttää uudelleen EU:n yleiseen päästökauppaan (YmVL 17/2025 vp).

Taakanjakosektori

Vuonna 2024 taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöt vähenivät 0,2 Mt CO₂-ekv. vuoteen 2023 verrattuna. Päästöt olivat kaikkiaan 25,4 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024, eli ne vähenivät edellisvuodesta 0,2 Mt CO₂-ekv. Taakanjakosektorin päästöt ovat vähentyneet yhteensä 26 prosenttia vuosina 2005—2024. Taakanjakosektorin merkittävimmät päästölähteet ovat liikenne, maatalous, rakennusten erillislämmitys, työkoneet, jätteiden käsittely ja jätteenpoltto sekä F-kaasut. Näistä valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa eniten esillä ovat olleet liikenne ja maatalous. Vuotta 2024 koskevat rakennusten erillislämmityksen ja työkoneiden inventaariotiedot valmistuvat vasta joulukuussa 2025.

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

Suomen taakanjakosektorin EU:n päästövähennysvelvoite vuodelle 2030 on 50 prosenttia verrattuna vuoteen 2005. Tämä tarkoittaa noin 17,1 Mt CO₂-ekv.:n päästötasoa. Suomen päästökiintiö vuodelle 2024 oli 25,3 Mt CO₂-ekv. Päästökiintiö ylittyi noin 0,1 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024. Vuosina 2021, 2022 ja 2023 kiintiöt alittuivat 1,4, 1,5 ja 1,0 Mt CO₂-ekv. Näin ollen Suomella on ylimääräisiä päästökiintiöitä vuosilta 2021—2024 3,8 Mt CO₂-ekv. Ilmastovuosikertomuksessa esitetyn arvion mukaan taakanjakosektorin päästöt pysyvät joustojen avulla asetettujen päästökiintiöiden puitteissa kaudella 2021—2030, jos arvioidut päästövähennykset 2025—2030 toteutuvat täysimääräisesti.

Vuonna 2024 liikenteen päästökehitys kääntyi nousuun. Ilmastovuosikertomuksen mukaan politiikkatoimista liikenteen päästöjen kasvuun vaikutti erityisesti jaellun biopolttoainemäärän lasku vuonna 2024. Syynä oli biopolttoaineiden jakelijoiden velvoitteen ylityttö vuonna 2023, jolloin jakeluelvoitteen täyttämiseksi biopolttoainetta tarvitsi jaella vähemmän vuonna 2024. Liikenteen päästökehitys on ollut vuotta 2024 lukuun ottamatta riittävällä uralla, jotta kehitys johtaa liikenteen päästöjen puolittumiseen vuonna 2030. Liikenteen päästöt (ilman kotimaan lentoliikenteen CO₂-päästöjä) ovat vähentyneet noin 2,9 Mt CO₂-ekv. eli 23 prosentilla vuodesta 2005. Ilmastovuosikertomuksen mukaan päästöt jatkavat vähenemistä kohti vuotta 2040, mutta eivät vielä saavuta riittävän alhaista tasoa fossiilittoman liikenteen saavuttamiseksi vuonna 2045.

Keskeiset taakanjakosektorin päästöihin vaikuttavat politiikkatoimet ovat tieliikenteen ja kevyen polttoöljyn jakeluelvoitteet, energiatehokkuustoimet ja vuonna 2027 käynnistyvä fossiilisen polttoaineen jakelijoiden päästökauppa. Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa lausunnossaan, että osa hallituksen viimeaikaisista päätöksistä ei näy vielä kertomuksen arvioissa. Näitä ovat esimerkiksi jakeluelvoitteen alentaminen sekä verotukseen ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn tukien vähentämiseen liittyvät ratkaisut. Näillä ratkaisuilla on vaikutusta päästökehitykseen, ja erityisesti jakeluelvoitetta koskevilla muutoksilla arvioidaan olevan myös päästöjä lisääviä vaikutuksia (LiVL 14/2025 vp).

Liikenne- ja viestintävaliokunnan tavoin ympäristövaliokunta kiinnittää huomiota ajoneuvokannan uudistumisessa tapahtuvaan kehitykseen. Ilmastovuosikertomuksen mukaan henkilöautoliikenteen sähköistyminen on Suomessa edennyt melko hyvin. Täyssähköautojen osuus vuonna 2024 ensirekisteröidyistä henkilöautoista oli 29,5 prosenttia ja ladattavien hybridien osuus noin 20 prosenttia. Ensirekisteröidyistä kuorma-autoista sähköllä ja kaasulla toimivien osuus vuoden 2024 lopulla oli noin 7 prosenttia, kun vuonna 2023 se oli 3,6 prosenttia. Sähkökäyttöisten kuorma-autojen osuus nousi prosentilla edellisestä vuodesta (yksi prosentti vuonna 2023) ja kaasukäyttöisten kuorma-autojen osuus noin 2,5 prosentilla (2,5 prosenttia vuonna 2023). Sähköön osuus kaikista linja-autojen ensirekisteröinneistä oli 57 prosenttia, ja sähkökäyttöiset linja-autot ovat käytössä pääosin kaupunkiliikenteessä.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan mukaan ajoneuvokannan uudistumista voidaan edistää esimerkiksi hankinta- tai muuntotuen taikka romutuspalkkion avulla. Liikenne- ja viestintävaliokunta painottaa, että liikenteen päästöjen vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden tulee olla samalla realistisia, kustannustehokkaita ja sosiaalisesti oikeudenmukaisia. Niiden ei tule aiheuttaa kohtuuttomia ja kilpailukykyä vaarantavia kustannuksia liikenteelle eikä elinkeinoelämän kuljetuksille. Suomen erityispiirteet, kuten harva asutus ja pitkät kuljetusetäisyydet, asettavat omat haas-

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

teensa liikenteen päästövähennystoimille. Ympäristötoimien tulee olla oikeasuhtaisia myös Suomen erityisolosuhteet huomioon ottaen (LiVL 14/2025 vp).

Taakanjakosektorille kuuluvat maatalouden metaani- ja dityppioksidipäästöt, jotka ovat pääasiassa peräisin tuotantoeläimistä, lannasta ja maaperästä sekä kalkituksen hiilidioksidipäästöistä. Lisäksi pieniä määriä päästöjä syntyy urealannoituksesta. Ilmastovuosikertomuksen mukaan maatalouden päästöt ovat vähentyneet vuonna 2024 edelliseen vuoteen verrattuna 0,05 Mt CO₂-ekv. Maatalouden päästöt eivät ole juurikaan vähentyneet 1990-luvun alun päästövähennyksen jälkeen. Kuitenkin nykytoimiskenaariossa ja politiikkatoimiskenaariossa esitetyillä toimenpiteillä saadaan käännettyä päästöt laskuun. Politiikkatoimiskenaariossa päästöt ovat vähentyneet vuonna 2030 5,4 Mt CO₂-ekv.:n tasolle ja siitä vielä 0,2 Mt CO₂-ekv. vuoteen 2040, jolloin ollaan 5,2 Mt CO₂-ekv.:n tasolla.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota toimenpiteisiin, joilla maatalouden päästöjä voidaan vähentää siten, ettei ruoantuotantoa ja elintarvikehuoltovarmuutta vaaranneta. Lausunnossa korostetaan vapaaehtoisten, kannattavien tai kannustimiin perustuvien toimien merkitystä maatalouden ilmastotyössä. Taakanjakosektorilla ratkaisuja voidaan hakea lannoitukseen liittyvien päästöjen osalta muun ohella kiertotaloudesta ja kasvinjalostuksesta. Ulkomaisen valkuaisrehu- ja lannoiteriippuvuuden vähentäminen kotimaisella tyyppä sitovalla valkuaiskasvituotannolla palvelee niin ilmastotyön kuin strategisen autonomian tavoitteita. Maatalouden metaanipäästöjen vähentäminen lehmille syötettävän lisärehun avulla on esimerkki innovatiivisesta ratkaisusta, joka ottaa huomioon maatalouden perustehtävän, ruoantuotannon, jatkumisen. Kotitalouksien ja julkisten hankintojen rooli päästöjen vähentämisessä on tärkeää ottaa osaksi tarkastelua. Ruuan kulutukseen liittyviin päästöjä vähentäviin toimiin kuuluvat muun muassa ravitsemussuositusten noudattaminen ja ruokahävikin vähentäminen (MmVL 24/2025 vp). Ympäristövaliokunnan näkemyksen mukaan edellä kuvatut keinot palvelevat kestävä ruokajärjestelmän rakentamista. Päästöjen vähentämiseen on olemassa mahdollisuuksia, ja keinovälikoimaa on hyvä tarkastella koko arvoketjussa.

Maankäyttösektori

Ilmastovuosikertomuksen mukaan maankäyttösektori oli vuonna 2024 päästölähde. Maankäyttösektorin nettonielu/-päästö saadaan, kun lasketaan yhteen kaikkien maankäyttöluokkien päästöt ja poistumat ja puutuotevaraston muutokset. Maankäyttösektorin nettopäästö oli 13,5 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024 pikaennakkotietojen mukaan. Tämä on johtunut erityisesti metsien hiilinielun muutoksesta, johon ovat vaikuttaneet pääosin hakkuumäärien kasvu, puuston kasvun hidastuminen ja maaperäpäästöjen kasvu. Ilmastovuosikertomuksessa todetaan, ettei LULUCF-asetuksen mukaisia kauden 2021—2025 velvoitteita tulla saavuttamaan. Vajeen kokoluokaksi on arvioitu 110—115 Mt CO₂-ekv. Sen kattaminen taakanjakosektorin lisätoimilla ei ole mahdollista. Tilanetta voidaan mahdollisesti kompensoida hankkimalla LULUCF-yksiköitä muista EU-maista. Tällaisten yksiköiden saatavuudesta tai hinnoista ei ole varmuutta. Johtuen maankäyttösektorin nielujen ja päästöjen laskentaan liittyvistä epävarmuustekijöistä ja maiden välisistä eroista valiokunta ilmaisee huolensa LULUCF-yksiköillä käytävän kaupan tarkoituksenmukaisuudesta ja toteutuskelpoisuudesta.

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

Ilmastovuosikertomuksessa ja sitä koskevissa lausunnoissa todetaan, että kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää lisätoimia maankäyttösektorille. Käytössä olevan maankäyttösektorin politiikkatoimiskenaarion mukaan lisätoimien tarve vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi on suuruusluokaltaan jopa 34 Mt CO₂-ekv., kun otetaan huomioon myös taakanjako- ja päästökauppasektorin politiikkatoimiskenaarion mukainen päästökehitys. Voimassa oleva maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma tähtää 3 Mt CO₂-ekv.:n nettovaikutukseen. Valiokunta katsoo, että myös kansallisten lisätoimien valmistelussa on otettava huomioon, että maankäyttösektorin nielujen ja päästöjen laskentaan liittyy epävarmuuksia. Kysymys on lisätoimien tehokkuudesta, uskottavuudesta ja hyväksyttävyydestä. Kuten valiokunnan saamissa lausunnoissa todetaan, luotettava kasvihuonekaasuinventaario on välttämätön EU-velvoitteiden täyttämiseksi ja kansallisen politiikan vaikutusten seuraamiseksi. Etenkin maankäyttösektorin päästöt ja nielut on osattava arvioida nykyistä luotettavammin.

Valiokunta korostaa kustannustehokkaiden ilmastotoimien ja kannusteiden merkitystä sekä päätöksenteon tietopohjan kehittämistä (*Valiokunnan kannanottoehdotus*). Tätä taustaa vasten valiokunta pitää tärkeänä hallituksen päätöstä osoittaa 8 miljoonaa euroa hiilinielujen ja hiilivarastojen laskennan kehittämiseen havainnointijärjestelmän avulla. Maankäyttösektorin hiilinielun vahvistamista jatketaan osoittamalla metsätuhojen ennaltaehkäisyyn, metsälannoituksen edistämiseen ja metsäpinta-alan laajentamiseen yhteensä 15 miljoonaa euroa vuosien 2026 ja 2027 aikana. Maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin (MmVL 24/2025 vp) ympäristövaliokunta korostaa metsätuhojen torjunnan ja metsien kasvukunnon säilyttämisen merkitystä ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen näkökulmasta.

Myös kasvihuonekaasuinventaarion rajoitukset tulee ymmärtää. Kasvihuonekaasuinventaario ei kuvaa vaikutuksia, joita metsäteollisuuden tai puunhankinnan siirtymisestä muihin maihin seuraa. Se ei myöskään kuvaa suomalaisen teollisuuden ja innovaatioiden hiilikädenjälkeä. Ilmastovuosikertomuksen mukaan Suomen metsien hiilinielun muutokseen ovat vaikuttaneet pääosin hakkuumäärien kasvu, puuston kasvun hidastuminen ja maaperäpäästöjen kasvu. Hakkuiden kasvuun on vaikuttanut teollisuuden, erityisesti sellu- ja paperiteollisuuden, raakapuun kysyntä. Samalla energiantuotannossa on alettu hyödyntää yhä enemmän puupolttoainetta ja -sivutuotteita, mikä on lisännyt kotimaisen puun tarvetta. Valiokunnan saaman lausuntopalautteen mukaan hakkuumäärät eivät kuitenkaan ole merkittävästi kasvaneet, eivätkä hakkuut ole ylittäneet niitä oletuksia, joita on käytetty Suomen ilmastotavoitteiden asettamisen taustalla.

Metsien hiilinielujen säilyttämiseen ja kasvattamiseen liittyy huoli puun ja metsäteollisuuden sivuvirtojen lisääntyvästä hyödyntämisestä energiakäytössä. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on tuotu esiin, että Suomen ja koko EU:n suotuinen kehitys päästökauppasektorilla on perustunut merkittävältä osin metsäbiomassan energiakäytön lisäämiseen energiantuotannossa. Tämä on tarkastelujaksolla pienentänyt metsien hiilinielua. Bioenergian käytön lisääminen on ollut osa energiapolitiikkaa. Biomassan energiakäytön kokonaistehokkuutta voidaan edelleen parantaa investoimalla parhaaseen saatavilla olevaan kattila- ja talteenottoteknologiaan sekä vähentämällä hankintaketjuissa tapahtuvaa materiaalihävikkiä. Toinen toistuva huoli liittyy ainespuun käyttöön energiantuotannossa. Valiokunta pitää tärkeänä selvittää, millaisesta ilmiöstä on kysymys ja millaisia määriä ainespuuta käytetään Suomessa energian tuottamiseen.

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomi edistää kotimaiseen uusiutuvaan raaka-aineeseen perustuvan teollisuuden arvonlisän nostamista. Kannattavan metsätalouden mahdollistamat ja maailmalla kysytyt bio- ja kiertotalousratkaisut tuovat hyvinvointia Suomeen. Tähän liittyen valiokunta pitää tärkeänä edistää myös metsä- ja biotalouteen perustuvaa pitkäaikais- ja hiilensidontaa ja -varastointia. Puutuotteiden ja sivuvirtojen jalostusasteen nostaminen kehittämällä pitkäikäisiä tuotteita palvelee hiilen varastoinnin ohella suomalaisen metsätalouden kilpailukykyä. Esimerkiksi puurakentaminen ei ainoastaan vähennä rakentamisen päästöjä vaan muodostaa myös pitkäikäisiä hiilivarastoja, jotka sitovat hiiltä vuosikymmeniksi. Valiokunta pitää kannatettavana ajatuksena käsitellä myös puurakentamisen kehitystä ilmastovuosikertomuksessa. Biotalouslaajempaan kokonaisuutena valiokunta nostaa jälleen luonnonvarojen resurssiviisaan käytön ja ylikulutuksen välttämisen osaksi ilmastotyötä. Myös näitä näkökulmia on hyvä käsitellä ilmastovuosikertomuksessa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 16/2025 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin keskeisten ilmastopolitiikan suunnitelmien päivittämiseksi ja valmistelee ehdotukset kustannustehokkaiksi lisätoimiksi toimien kokonaisvaikutukset huomioon ottaen.

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2025 vp

Helsingissä 17.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok (osittain)
jäsen Marko Asell sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola